

Yayın Geliş Tarihi: 25.12.2018
Yayına Kabul Tarihi: 22.02.2019
Online Yayın Tarihi: 25.09.2019
http://dx.doi.org/10.16953/deusosbil.502282

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Cilt: 21, Sayı: 3, Yıl: 2019, Sayfa: 859-874
ISSN: 1302-3284 E-ISSN: 1308-0911

Araştırma Makalesi

SOSYAL ADALET SAVUNUCULUĞU ÖLÇEĞİNİN (SASÖ) DOĞRULAYICI FAKTÖR ANALİZİ

Mehmet KIRLIOĞLU*
Hasan Hüseyin TEKİN**

Öz

Bu çalışmanın amacı yurt dışında geçerlilik ve güvenilirliği yapılmış olan Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nin Türk kültürüne uyarlanmasıdır. Dean (2009) tarafından geliştirilen 43 madde ve dört faktörden oluşan "Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği"nin birçok çalışmada kullanılmasına rağmen bu çalışmalarda ölçeğin Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)'nin yapılmadığı tespit edilmiştir. Ölçeğin geçerliliği için öncelikle çeviri çalışması, yapı geçerliliğini değerlendirmek üzere Kaiser Meyer Olkin (KMO) Testi, Barlett's Testi ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Güvenirlik yöntemlerinden madde istatistikleri, testi yarılama ve Cronbach Alpha Katsayısı'ndan yararlanılmıştır. Zamana karşı değişmezliğini test etmek için ölçek dört hafta arayla aynı örnekleme uygulanmıştır. KMO değerinin .958; Barlett değerinin 10539.5360 ve $p=.000$ olduğu tespit edilmiştir. 43 madde ve dört alt faktörden oluşan SASÖ'ye ilişkin yapılan Birinci Düzey DFA sonucunda iki madde ölçekten çıkarılmıştır. 41 madde ve dört alt faktörden oluşan SASÖ'ye ilişkin yapılan Birinci ve İkinci Düzey DFA sonuçları incelendiğinde X^2/Sd model uyumunun ve CFI, IFI, RMSEA, RMR, SRMR, PNFI ve PGFI model uyum indekslerinin iyi düzeyde olduğu bulunmuştur. Tüm maddelerin madde ölçek toplam korelasyon değerleri .30'un üstünde bulunmuştur. SASÖ'nün Cronbach Alpha değeri .94 ve alt boyutların Cronbach Alpha değeri .74 ile .94 arasında değişmektedir. SASÖ'nün iki yarı güvenilirlik katsayısı .89 olup alt boyutların ise .73-.90 arasında değişmektedir. SASÖ'nün zamana karşı değişmezliğini belirlemek amacıyla yapılan ön test-son test ölçümleri arasında pozitif yönlü doğrusal bir ilişki olduğu bulunmuştur ($r=.83$; $p=.000$). Sonuç olarak SASÖ'nün geçerli ve oldukça güvenilir olduğu, zamansal olarak değişim göstermediği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: DFA, Geçerlilik, Güvenirlilik, Sosyal Adalet, Uyarlama.

Bu makale için önerilen kaynak gösterimi (APA 6. Sürüm):

Kırlıoğlu, M. & Tekin, H. H. (2019). Sosyal adalet savunuculuğu ölçeğinin (SASÖ) doğrulayıcı faktör analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 (3), 859-874.

* Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, ORCID: 0000-0003-0130-0841, drkirioglu@gmail.com

** Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, ORCID: 0000-0002-6300-4098, drhhtekin@gmail.com

CORFIRMATORY FACTOR ANALYSIS OF SOCIAL JUSTICE ADVOCACY SCALE (SJAS)

Abstract

The aim of this study is to adapt the Social Justice Advocacy Scale, which has been validated and proved reliable abroad, to the Turkish culture. Although the Social Justice Advocacy Scale, which consists of 43 items and four factors, was used in many studies by Dean (2009), it was found that no confirmatory factor analysis (CFA) was performed in the these studies. For the validity of the scale, it was first translated and for the evaluation of the structure validity, Kaiser Meyer Olkin (KMO) Test, Barlett's Test and Confirmatory Factor Analysis (CFA) were performed. Among the reliability tests, material statistics, test-half and Cronbach's alpha coefficients were used. In order to test the invariance of time, the scale was applied to the same sample at four weeks intervals. KMO value of .958; Barlett value was determined to be 10539.5360 and $p=.000$. Two items were excluded from the scale as a result of the first level CFA concerning SJAS which consists of 43 items and four sub-factors. When results of 41 items and four sub-factors were examined, it was found that X^2/Sd , CFI, IFI, RMSEA, RMR, SRMR, PNFI and PGFI model fit indices were in good level. The item-scale total correlation values of all items were above .30. The Cronbach's alpha value of the SJAS was .94 and the Cronbach's alpha of the sub-dimensions ranged from .74 to .94. The SJAS has a semi-reliability coefficient of .89, with sub-dimensions ranging from .73 to .90. A positive directional linear relationship was found between pre-test and post-test measurements to determine the invariance of SJAS ($r =.83$; $p=.000$). As a result, it was determined that SJAS was valid and highly reliable and did not show any change in time.

Keywords: *CFA, Validity, Reliability, Social Justice, Adaptation.*

GİRİŞ

Zimmerman (1979) tarafından kamusal bütün faaliyetler şeklinde tanımlanan sosyal politikalar, sosyal adalet ve sosyal adalet savunuculuğunun çatısı konumundadır. Bu çatı mevcut kaynakların adil dağılımını ve bu dağılımın insanların refahını olumlu yönde etkilemesine odaklanır (Dear, 1995).

Sosyal adalet bu güne kadar birçok araştırmacı (Sen, 2011; Nietzsche, 2008; Locke, 1998; Clment, 1996) tarafından farklı şekillerde tanımlanmış bir kavramdır. Sosyal adalet, bir toplumu oluşturan bütün bireylerinin aynı düzeyde korunmaya, eşit fırsatlara, yükümlülüklerle, eşit ve adil bir şekilde sosyal yardımlara ulaşmalarına imkân sağlayan yani tüm yurttaşlarına temel hak ve fırsatlar noktasında adil ve eşit olma durumudur (Barker, 1999; Craig, 2002). Sosyal adalet, bireylerin, kurumların ve toplumların verdikleri sosyal refah odaklı kararlarla elde edilebilir. Bu özelliğinden de anlaşılacağı üzere, sosyal adalet insanlar tarafından yapılırlar ve sürdürülür. Bu nedenle tüm süreçlerine itiraz edilebilir ve alınan kararlar bozulabilir (Todd, 2015).

Sosyal hizmet mesleğinin temel misyonu, tüm insanlar için sosyal, ekonomik ve politik adaletin teşvikidir. Bu misyon gereği sosyal adalet ve sosyal

adalet savunuculuğu sosyal hizmet disiplini için oldukça önemlidir (Colby, 2003). Hagen (2000)'e göre sosyal hizmet uzmanları müracaatçılarına daha etkin hizmet verebilmek için sosyal adaleti savunmak zorundadırlar. Sosyal hizmet uzmanlarının, baskı gördükleri ve ayrımcılığa uğradıkları için mağdur olan bireyler için sosyal adaletin desteklenmesine dönük yükümlülükleri vardır (Burke & Harrison, 2009).

Tüm bireyler için daha adil ve eşit bir topluma ulaşmak istiyorsak sosyal adalet sürecini tıkayan engellerin farkında olarak sosyal ve ekonomik adaletin geliştirilmesi sürecinde bilgiyle birlikte mesleki değerler ve uygulama becerilerine de sahip olmalıyız (Duyan, 2010). Savunuculuk rolü sosyal hizmetin hukuk disiplininden almış olduğu ve aktif olarak kullandığı bir roldür. Bu rolün amacı herhangi bir kurum ya da kuruluşu aşışlamak değil, sosyal adaleti sağlamak için müracaatçıların haklarını gözetmek ve savunmaktır (Zastrow, 2017). Bir sosyal hizmet uzmanı tarafından savunuculuk sürecinde sergilenmesi gereken temel yetkinlikler; müracaatçıların güçlendirilmesi, müracaatçıların savunuculuğu, toplumsal işbirliği ve sistem savunuculuğudur (Dean, 2009). Sosyal hizmet mesleğindeki savunuculuk, birey kadar bireyi saran çevreye yapmış olduğu vurgu nedeniyle savunuculuk rolünü üstlenen diğer mesleklerden ayrılır (Sosin & Caulum, 1983).

Sosyal hizmet mesleği sosyal adalet savunuculuğu sürecinde çoğu zaman sosyal adaletle ilgili güncel görüşleri zorlayan bir meslektir. Bu süreçte gözlemlendiği sosyal hareketler neticesinde sosyal adalet unsurlarının yeniden değerlendirilmesine yönelik tavsiyelerde bulunur (Lundy, 2011). Farklı kültürleri birleştirecek yeni refah ve sosyal hizmet uygulamalarının üretilebilmesi için sosyal refahı artırmaya ve sosyal adaleti sağlamaya yönelik fikir üretme ve hizmet geliştirme süreçlerine, hükümet karşıtı olsalar bile, sosyal hizmet uzmanları dahil edilmelidirler (Colby, 2003).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı yurt dışında geçerlilik ve güvenilirliği yapılmış olan Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'ni Türk kültürüne uyarlayarak Doğrulayıcı Faktör Analizi'ni (DFA) yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda ölçek ile ilgili geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır.

Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Dean (2009) tarafından geliştirilen, 43 madde ve dört faktörden oluşan Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nin birçok çalışmada kullanıldığı görülmektedir (Avolio, 2014; Bayoğlu-Serpen vd., 2014; Decker, 2013; Lewis, 2014; Linh & Arpana, 2018; Linh, 2016; Streufert, 2012). Ancak bahsedilen bu çalışmalarda ölçeğin Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmamıştır. Fietzer & Ponterotto (2015) Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'ni DFA analizi yapılmadığı

için eleştirmektedirler. Bu araştırma, Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nin DFA'sının yapıldığı ilk çalışma olması açısından önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nin maddeleri öncelikle dört farklı çevirmen tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Çevirmenlerden gelen çeviri ifadeleri alt alta koyularak beş sosyal hizmet akademisyenine gönderilmiştir. Akademisyenlerin değerlendirmeleri bağımsız olarak yapılmıştır. Akademisyenlerden gelen öneriler dikkate alınarak araştırmacılar ve Türk Dili okutmanı tarafından ifadeler orijinali ile karşılaştırılmıştır. Karar verilen nihai ölçek maddeleri sosyal adalet ve savunuculuk konularında yayınları olan en az doktora düzeyinde beş akademisyene daha gönderilmiştir. Akademisyenlerden ölçeğin İngilizce ve Türkçe maddelerini karşılaştırmaları ve her bir ölçek maddesini 1-100 puan arasında değerlendirmeleri istenmiştir. Akademisyenlerden arasındaki uyum çok farklı alanlarda da kullanılabilen Kendall Uyum Katsayısı (Wa) (Kendall Coefficient of Concordance) korelasyon testi (Holmes & Rahe, 1967; Sale vd., 1984; Willinek vd., 2002) ile analiz edilmiştir.

Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nin yapı geçerliliğini belirlemek için DFA yapılmıştır. DFA, 408 sosyal hizmet uzmanı üzerinde gerçekleştirilmiştir (%66.4 kadın, %33.6 erkek; yaşlar $\bar{x}=32.99\pm 8.00$). Literatürde faktör analizi için örneklemin belirlenmesinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bir tarafta ölçek madde sayısının 5 ya da 10 katının uygun olacağı (Alpar, 2016; Bryman & Cramer, 2001; Everitt, 1975) diğer taraftan en azından 100 kişilik bir örnekleme çalışması gerektiği ifade edilmektedir (Gorsuch, 1983; Kline, 1994). Bir başka görüşe göre 50 sayısının çok yetersiz, 100 sayısının yetersiz, 200 sayısının vasat, 300 sayısının iyi, 500 sayısının çok iyi, 1000 sayısının ise mükemmel olduğu belirtilmektedir (Comrey & Lee, 1992). Tüm ölçütler birlikte değerlendirildiğinde DFA için tercih edilen katılımcı sayısının yeterli olduğu söylenebilir.

Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nin güvenilirlik analizleri için DFA çalışmasına katılmayan 300 kişilik farklı bir örneklem tercih edilmiştir.

Son olarak sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nin zamana karşı değişmezliği dört hafta ara ile Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Konya Şubesi'ne üye 60 sosyal hizmet uzmanı ile test edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Türkçe'ye Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği (SASÖ) olarak çevrilen Social Justice Advocacy Scale (SJAS), Dean (2009) tarafından geçerlilik ve güvenilirliği yapılmış bir ölçektir. Ölçeğin DFA'sını yapabilmek için ölçek sahibinden gerekli izinler alınmıştır.

Tablo 1: SASÖ'e Ait Alt Boyutlar ve İlgili Maddeler

Collaborative Action	1, 4, 5, 8, 9, 10, 13, 15, 19, 20, 21, 22, 25,
Ortak Çalışmaya Dayalı Eylem	27, 28, 29, 34, 37, 40, 42
Social/Political Advocacy	3, 6, 7, 11, 14, 24, 36,
Sosyal ve Politik Savunuculuk	
Client Empowerment	2, 18, 23, 26, 30, 32, 33, 35
Müracaatçının Güçlendirilmesi	
Client/Community Advocacy	12, 16, 17, 31, 38, 39, 41, 43
Müracaatçı ve Topluluk Savunuculuğu	
Ters Maddeler	4, 6, 11, 12, 16, 17, 24, 38, 39, 41, 43

Dean (2009) yapmış olduğu Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) ile 4 faktörlü bir yapı ortaya koymuştur. Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nin Tablo 1'de görüldüğü üzere toplam madde sayısı 43'tür. Bu maddelerin dağılımı ile ilgili gerekli bilgiler tabloda yer almaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0.94 olup alt boyutlara ilişkin Cronbach Alpha katsayısı sırasıyla 0.92; 0.91; 0.76 ve 0.76'dır. 7'li likert tipi bir ölçektir. 1 "Kesinlikle Doğru Değil" anlamına gelirken 7 "Kesinlikle Doğru" anlamına gelmektedir. Ölçekten alınan puanlar yükseldikçe sosyal adalet savunuculuğu becerilerin de arttığı belirtilmektedir. Diğer bir ifade ile daha yüksek puanlar, sosyal adalet savunuculuğu davranışlarının daha fazla onaylandığını göstermektedir.

İŞLEM

Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nin Geçerlilik Çalışmaları

Dil geçerliliği

SASÖ'nün Türkçe uyarlamasını yapabilmek için ölçek sahibi olan Dean'den gerekli izin alınmıştır. Aksayan & Gözüm (2002) dil uyarlaması için en iyi bağımsız çevirmen olması gerektiği üzerinde durmaktadır. Çalışma kapsamında ölçeğin dört bağımsız çevirmen tarafından çevrilmesi uygun görülmüştür. Üstte orijinal ifade altta çeviri ifadeler olacak şekilde bir form hazırlanmış ve bu form beş sosyal hizmet akademisyenine verilmiştir. Çeviriyi en iyi yansıttığı düşünülen maddeyi işaretlemeleri, en iyi yansıtan ifade yoksa kendilerinin çeviri yapması istenmiştir. Akademisyenlerden gelen öneriler tek tek incelenmiş ve son olarak çevirideki ifadeler araştırmacılar ve Türk Dili okutmanı tarafından orijinal İngilizce ifadeler ile karşılaştırılmış ve söz konusu maddeyi en iyi ifade ettiği düşünülen çeviriler benimsenmiştir.

Dil uyarlaması tamamlandıktan sonra kapsam geçerliliğini yapabilmek adına sosyal adalet ve savunuculuk konuları ile ilgili yayınları olan doktora düzeyinde beş akademisyenin görüşüne sunulmuştur. Akademisyenlerden ölçekteki her bir maddenin ölçme derecesini 1-100 puan arasında değerlendirmeleri istenmiştir. Akademisyen görüşlerinin sonuçları doğrultusunda Kendall Uyuşum Katsayısı (Kendall Coefficient of Concordance-Kendall's W) korelasyon testi

uygulanmış ve uzmanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Kendall's $W=.035$, $p=.204$; $p>.05$, ki-kare: 5.935). Bu bulgu bağımsız gözlemciler arasındaki uyum olduğunu göstermektedir.

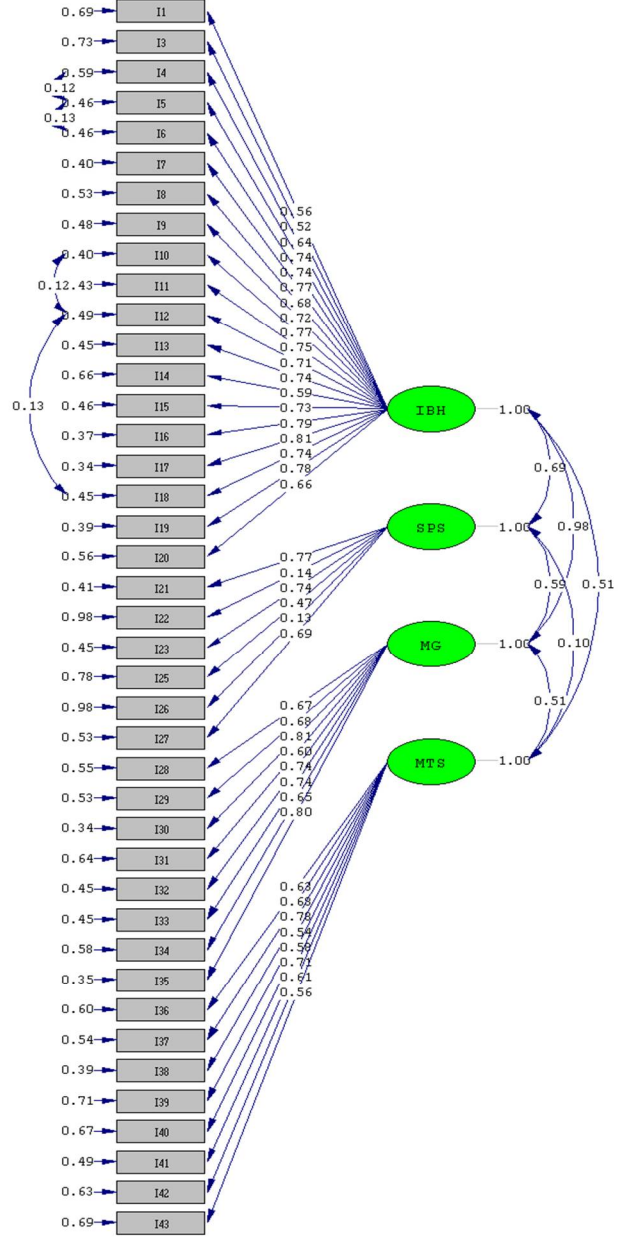
Doğrulatory faktör analizi

DFA, veriler ile teorik yapı arasındaki uyumun analizini gerçekleştirmekle beraber başka kültürlerde geliştirilen ölçüm araçlarının uyarlanmasında kullanılmaktadır (Seçer, 2015, 2017; Çapık, 2014). DFA için ya kuramsal bir temel ya da önceden belirlenmiş bir yapı bulunması gerekmektedir (Sümer, 2000). Bu kapsamda Dean (2009) tarafından geliştirilen yapının uygunluğunun test edilmesi amacıyla DFA yapılmıştır. Dean (2009) tarafından geliştirilen 4 faktörlü 43 maddelik SASÖ'nün Türk kültüründe doğrulanıp doğrulanmayacağını belirlemek üzere birinci ve ikinci düzey DFA yapılmıştır. Alanyazında DFA sonuçlarının değerlendirilmesinde hangi uyum indekslerinin kullanılacağına ilişkin ortak bir görüş bulunmamaktadır (Şimşek, 2007; Munro, 2005; Crowley & Fan, 1997). Çalışma kapsamında örneklem büyüklüğü ve parametre tahminlerinden etkilenmeyen χ^2/Sd , CFI, IFI, RMSEA, RMR, SRMR, PNFI ve PGFI değerlerine bakılmıştır (Boomsma, 2000; Hayduk, vd., , 2007; Hooper vd., 2008; Hu & Bentler, 1999; McDonald & Ho, 2002). İyi uyum değerlere ve kabul edilebilir değerlere karar verebilmek için çeşitli kaynaklardan faydalanılmıştır (Hoe, 2008; Hooper vd., 2008; Munro, 2005; Schreiber vd., 2006). CFI, IFI indeksleri için kabul edilebilir uyum değeri .90 ve mükemmel uyum değeri 0.95 olarak kabul edilmektedir. RMSEA için ise kabul edilebilir uyum değeri .10 ve mükemmel uyum değeri .5 olarak kabul edilmektedir. RMR için kabul edilebilir uyum değeri 1.0 ve mükemmel uyum değeri .08 olarak kabul edilmektedir. SRMR için kabul edilebilir uyum değeri .05-.10 ve mükemmel uyum değeri .00-.05 olarak kabul edilmektedir. PNFI, PGFI indeksleri için kabul edilebilir uyum değeri ve mükemmel uyum değeri $>.50$ kabul edilmektedir.

DFA'ya geçilmeden önce ölçeğin yapı geçerliliğini değerlendirmek üzere Kaiser Meyer Olkin (KMO) Testi, Barlett's Testi yapılmış ve analiz sonucunda KMO değerinin .958, Barlett değerinin 10539.5360 ve $p =.000$ olduğu tespit edilmiştir.

Doğrulatory faktör analizinde SASÖ'ye Türkçe formunun dört faktörlü modelinin uyum indeksleri incelenmiştir. Birinci Düzey DFA'ya ilişkin veriler Şekil 1'de görüldüğü gibidir.

Şekil 1: Dört Faktörlü ve 43 Maddelik SASÖ'ye İlişkin Birinci Düzey DFA Sonuçları



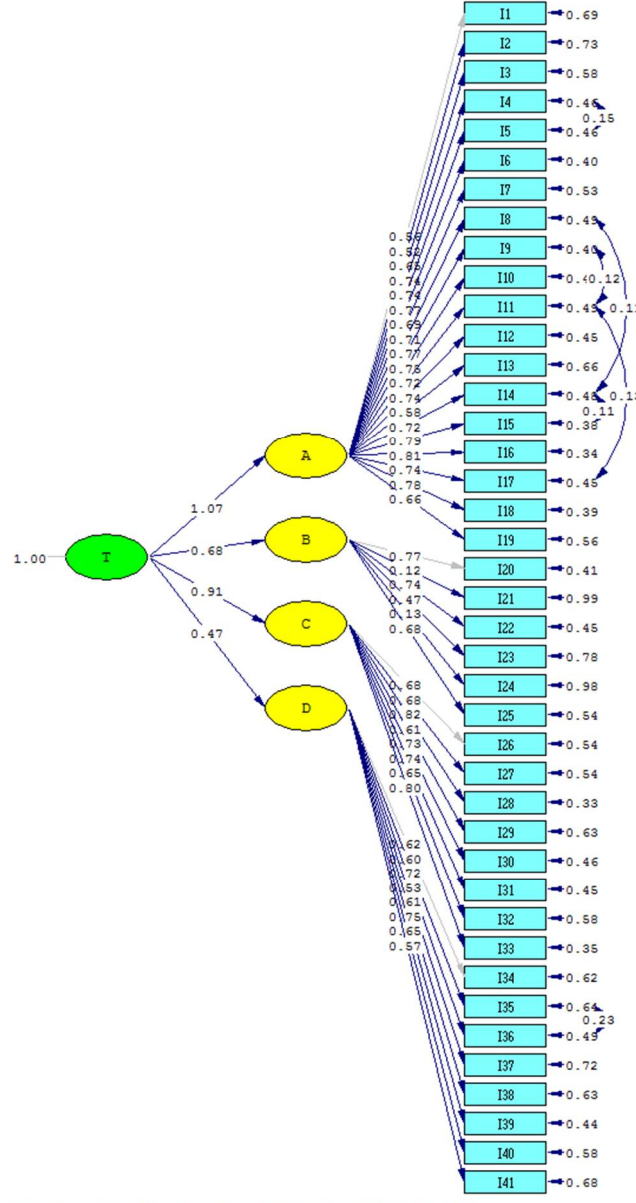
Her bir maddeye ait gizil değişkenlerin gözlenen değişkeni açıklama durumlarına ilişkin t değerleri incelenmiştir. Bir path diyagramındaki t değerleri 1.96'yı aşarsa .05; 2.56'yı aşarsa .01 düzeyinde anlamlı olduğu sonucuna varılmaktadır (Jöreskog & Sörbom, 1996). Modeldeki path diyagramındaki t değerleri incelendiğinde iki maddenin t değerinin 1.96'yı aşmadığı görülmüştür. Bu maddeler, orijinal ölçekteki madde 4 ve 11'dir. Sırasıyla "Karşıma çıkma olasılığı olan farklı nüfus gruplarıyla ilgili yasalar ve politikalar konusunda bilgim azdır" ile "Yasa yapıcılarla veya diğer politika yapıcılarla lobi faaliyetleri yürüten herhangi bir danışman tanımıyorum" ifadeleri ölçekten çıkarılmıştır.

Tablo 2: SASÖ'ye Ait Birinci Düzey DFA Analizine İlişkin Model Uyum İndeksleri

Uyum Ölçütleri	Değer	Referans Değerler	
		Kabul Edilebilir Değerler	İyi Uyum Değerleri
χ^2 (Ki-Kare)	2910.51	-	-
Sd (Serbestlik Derecesi)	769	-	-
χ^2/Sd	3.78	<5	<2
CFI	0.96	>0,90	>0,95
IFI	0.97	>0,90	>0,95
RMSEA	0.08	<0,10	<0,08
RMR	0.20	<1,0	<0,5
SRMR	0.09	0,05-0,10	0,00-0,05
PNFI	0.89		>0,50
PGFI	0.66		>0,50

Ölçeğin faktör yapısına ilişkin olarak elde edilen 41 madde ve dört faktörlü yapının model uyumunun ($\chi^2=2910.51$, $sd=769$, $\chi^2/sd=3.78$) ve model uyum indekslerinin iyi düzeyde olduğu görülmektedir (RMSEA=.08, RMR= .20, SRMR= .09, CFI=.96, IFI=.97, PNFI= .89, PGFI= .66). Literatürde maddeler arasında kovaryans oluşturabilmek için iki kriter sunulmaktadır (Hooper vd., 2008; (Seçer, 2015, 2017). Birincisi yüksek ilişki içerisinde olan maddeler arasında kovaryans oluşturulması önerilmektedir. İkincisi bu iki maddenin aynı alt boyut altında olması önerilmektedir. Diğer bir ifade ile aynı alt boyut altında olmak üzere yüksek ilişki içerisinde olan maddeler arasında modifikasyon yapılmıştır. Böylece Birinci Düzey DFA analizinde 4 ile 5, 5 ile 6, 10 ile 12 ve son olarak 12 ile 18 maddeleri arasında modifikasyon önerileri doğrultusunda modifikasyon yapılmıştır.

Şekil 2: Dört Faktörlü ve 41 Maddelik SASÖ'ye İlişkin İkinci Düzey DFA Sonuçları



Modeldeki path diyagramındaki t değerleri incelenmiştir. Modeldeki path diyagramındaki t değerlerinin 1.96'yı aştığı ve en az .05 düzeyinde anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3: SASÖ'ye Ait İkinci Düzey DFA Analizine İlişkin Model Uyum İndeksleri

Uyum Ölçütleri	Değer	Referans Değerler	
		Kabul Edilebilir Değerler	İyi Uyum Değerleri
X ² (Ki-Kare)	2814.35	-	-
Sd (Serbestlik Derecesi)	769	-	-
X ² /Sd	3.66	<5	<2
CFI	0.97	>0,90	>0,95
IFI	0.97	>0,90	>0,95
RMSEA	0.08	<0,10	<0,08
RMR	0.21	<1,0	<0,5
SRMR	0.09	0,05-0,10	0,00-0,05
PNFI	0.89		>0,50
PGFI	0.67		>0,50

Ölçeğin faktör yapısına ilişkin olarak elde edilen 41 madde ve dört faktörlü yapının model uyumunun ($X^2=2814.35$ $sd=769$, $X^2/sd=3.66$) ve model uyum indekslerinin iyi düzeyde olduğu görülmektedir (RMSEA=.08, RMR= .21, SRMR= .09, CFI=.97, IFI=.97, PNFI= .89, PGFI= .67). Ayrıca İkinci Düzey DFA analizinde 4 ile 5, 8 ile 14, 9 ile 11, 11 ile 17 ve son olarak 35 ile 36 maddeleri arasında modifikasyon önerileri doğrultusunda modifikasyon yapılmıştır.

Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nin Güvenirlik Analizi

SASÖ'nün güvenirliliğini incelemek için iç tutarlılık, iki yarı güvenirliliği ve test-tekrar-test güvenirlilik analizleri uygulanmış ve sonuçlar Tablo 3 ve 4'de verilmiştir.

Tablo 4: SASÖ'nün İç Tutarlık ve İki Yarı Güvenirlilik Yöntemiyle Hesaplanan Güvenirlilik Katsayıları (n=300)

	İç Tutarlılık	İki Yarı Güvenirlilik
SASÖ	.94	.89
Ortak Çalışmaya Dayalı Eylem	.94	.90
Sosyal ve Politik Savunuculuk	.74	.74
Müracaatçının Güçlendirilmesi	.88	.86
Müracaatçı ve Topluluk Savunuculuğu	.83	.73

SASÖ'nün Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .94 ve Sperm Brown iki yarı güvenirlilik katsayısı ise .89 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarında ise ortak çalışmaya dayalı eylem alt boyutu için iç tutarlılık katsayısı .94, iki yarı güvenirliliği .90 olarak bulunmuştur. Sosyal ve politik savunuculuk alt boyutunda iç tutarlılık katsayısı .74 ve iki yarı güvenirlilik katsayısı .74 olarak bulunmuştur. Müracaatçının güçlendirilmesi alt boyutunda ise iç tutarlılık katsayısı .88 ve iki

yarı güvenilirlik katsayısı .86'dır. *Müracaatçı ve topluluk savunuculuğu* alt boyutunda iç tutarlılık katsayısı .83 ve iki yarı güvenilirlik katsayısı .73'tür.

Tablo 5: SASÖ'nün Ön Test-Son Test Sonuçlarına İlişkin Bilgiler (n=60)

Ölçme Araçları	Ön Test	Son Test
Ort ± SS	226.28±37.10	217.77±38.89
r		.83
p		.000

Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nin zamana karşı değişmezliğini belirlemek amacıyla dört hafta ara ile yapılan ön test – son test ölçümleri arasında pozitif yönlü doğrusal bir ilişki olduğu ve bu ilişki istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur ($r=.83$; $p=.000$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Sosyal adaleti gerçekleştirmek gibi bir amaca sahip olan sosyal hizmet uzmanları başta olmak üzere bu amaçla çalışan diğer meslek elemanlarına yönelik sosyal adalet savunuculuğu ile ilgili olabilecek değişkenlerin incelenmesi amacıyla geçerliliği ve güvenilirliği ispatlanmış bir ölçme aracını Türk kültürüne kazandırmak için yapılan bu araştırmada öncelikle ölçeğin dil geçerliliği sağlanmıştır. DFA'ya geçmeden önce verilerin faktör analizi için uyumlu olup olmadığına karar verebilmek adına KMO ve Barlett's Testi uygulanmıştır. KMO değerinin .90'ın üzerinde olması durumunda verilerin mükemmel olduğu ve ki-kare test istatistiğinin anlamlı ($p<.05$) çıkması durumunda verilerin normal dağılım özelliğine sahip olduğu söylenebilmektedir (Burns & Grove, 2001). Çalışmamızda elde edilen KMO (.958) ve Barlett test sonuçlarının (10539.5360 ve $p =.000$) literatürde belirtilen değerleri karşıladığı tespit edilmiştir. Daha sonra ise Dean (2009) tarafından geliştirilen 43 madde ve dört faktörlü yapının Birinci ve İkinci Düzey DFA'sı yapılmıştır. Birinci Düzey DFA, gözlenen değişkenlerin birden fazla birbiri ile bağlantısız faktörler altında toplanması durumunda yapılırken, İkinci Düzey DFA ise faktörlerin daha geniş ve kapsayıcı bir faktör altında birleşmesi durumunda yapılmaktadır. Diğer bir ifade ile ölçeğin toplam puanı söz konusu ise mutlaka ikinci düzey DFA'nın yapılması gerektiği belirtilmektedir (Karagöz, 2016; Seçer, 2015). Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus uyarılma çalışmalarında Açıklayıcı Faktör Analizi'nin (AFA) değil de DFA'nın yapılması gerektiğidir. AFA ile orijinal ölçeğin yapısı bozulabilmektedir. Ancak DFA var olan yapının uygunluğunun test edilmesi için kullanışlı bir analizdir (Seçer, 2015, 2017; Çapık, 2014; Sümer, 2000). Yapılan Birinci Düzey DFA sonucunda path diyagramındaki iki maddeye ait t değerinin 1.96'yı aşmadığı ve .05 düzeyinde anlamlı olmadığı (Jöreskog & Sörbom, 1996) belirlenmiş ve bu nedenle ilgili maddeler modelden çıkarılmıştır. Böylece 41 madde ve 4 faktörden oluşan ölçeğin model uyumunun ve uyum indekslerinin iyi düzeyde olduğu bulunmuştur. Ardından İkinci Düzey DFA yapılmıştır. İkinci Düzey DFA sonucunda ölçeğin

model uyumunun ve uyum indekslerinin iyi düzeyde olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar neticesinde ölçeğin model uyum indekslerinin yeterli düzeyde olduğu ve ölçeğin yapı geçerliğine sahip olduğu söylenebilir (Hoe, 2008; Hooper vd., 2008; Munro, 2005; Schreiber vd., 2006).

SASÖ, *ortak çalışmaya dayalı eylem, sosyal ve politik savunuculuk, müracaatçının güçlendirilmesi, müracaatçı ve topluluk savunuculuğu* olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin puan hesaplanmasına ek olarak ölçeğin geneline ilişkin olarak toplam puan hesaplanabilmektedir. Ölçekteki maddelerin faktörlere göre dağılımına bakıldığında; 1-19 aralığındaki maddeler “*ortak çalışmaya dayalı eylem*” alt boyutunda, 20-25 aralığındaki maddelerin “*sosyal ve politik savunuculuk*” alt boyutunda, 26-33 aralığındaki maddeleri “*müracaatçının güçlendirilmesi*” alt boyutunda ve 34-41 aralığındaki maddeler de “*müracaatçı ve topluluk savunuculuğu*” alt boyutunda yer almaktadır.

Madde analizi sonucunda ölçeğin madde-toplam korelasyonlarının .33 ile .73 arasında değiştiği görülmüştür. Madde toplam korelasyonlarının .30'nin üzerinde olması gerektiği belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2017; Şencan, 2005).

SASÖ'nün güvenilirliğini belirlemek amacıyla iç tutarlık ve iki yarı güvenilirlik yöntemleri kullanılmıştır. Güvenirlik düzeyinin .70'in üzerinde olması verilerin güvenilirliğinin oldukça yüksek olduğu anlamına gelmektedir (Büyüköztürk 2017; Pallant, 2010). Ayrıca SASÖ'nün zamana karşı değişmezliğini belirleyebilmek için ön test-son test yapılmıştır. İki uygulama arasında iki hafta (Baş, 2010) olmasına dikkat edilmiştir. Ön test – son test ölçümleri arasında pozitif yönlü doğrusal bir ilişki olduğu ve istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur ($r=.83$; $p=.000$). Korelasyonun .60 ve üstü olması korelasyonun derecesinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir (Karasar, 2016; Öner, 1997; Tavşancıl, 2005).

Sonuç olarak, Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nin sosyal hizmet uzmanları başta olmak üzere, sosyal adalet savunuculuğunu ilke edinen diğer meslekler ve bilim insanları tarafından güvenle kullanılabilir etkili bir ölçüm aracı olduğu, Türk kültürünü kapsayacak çalışmalar için geçerli ve oldukça güvenilir bir ölçüm aracı olduğu, zamansal olarak değişim göstermediği bilimsel veriler ışığında gösterilmiştir.

KAYNAKÇA

Alpar, R. (2016). *Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinden örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlik-güvenirlik*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Avolio, C. D. (2014). *Political advocacy: Beliefs and practices of registered nurses*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). University of Windsor, Windsor, Kanada.

Baş, T. (2010). *Anket*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Bayoğlu-Serpen, A. S., Duyan, V. & Uğurluoğlu-Aldoğan, E. (2014). Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 25 (1), 21-34.

Barker, R. L. (1999). *The social work dictionary*. Washington DC: NASW Press.

Boomsma, A. (2000). Reporting analyses of covariance structures. *Structural equation modeling*, 7(3), 461-483.

Bryman, A. & Cramer, D. (2001). *Quantitative data analysis with SPSS release 10 for Windows*. London: Routledge Press.

Burke, B., & Harrison, P. (2009). Anti-oppressive approaches. *Critical practice in social work*, 2, 209-219.

Burns, N. & Grove, S. K. (2001). *The practice of nursing research: Conduct, critique, & utilization*. Philadelphia, PA: W.B. Saunders Company111

Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.

Clment, G., (1996). *Care, autonomy, and justice: Feminism and the ethic of care*. Boulder: Westview Press.

Comrey, A. L. & Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Crowley, S. L. & Fan, X. (1997). Structural equation modeling: Basic concepts and applications in personality assessment research. *Journal of personality assessment*, 68(3), 508-531.

Craig, G. (2002). Poverty, social work and social justice. *British Journal of Social Work*, 32, 669-682.

Çapık, C. (2014). Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında doğrulayıcı faktör analizinin kullanımı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(3), 196-205.

Dean, J. K. (2009). *Quantifying social justice advocacy competency: Development of the Social Justice Advocacy Scale*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Georgia State University, Atlanta, ABD.

Decker, K. M. (2013). *A study of relationships between counselor education, social justice advocacy competence, and likelihood to advocate*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Capella University, Minneapolis, ABD.

Dear, R. B. (1995). Social welfare policy. R. L. Edwards & J. G. Hobbs, *Encyclopedia of social work* içinde (ss. 2226– 2237). Washington, DC: NASW Press.

Duyan, V. (2010). *Sosyal hizmet temelleri yaklaşımları, müdahale yöntemleri*. Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayın No: 16.

Everitt, B. S. (1975). Multivariate analysis: The need for data, and other problems. *British Journal of Psychiatry*, 126, 237–240.

Fietzer, A. W. & Ponterotto, J. (2015). A psychometric review of instruments for social justice and advocacy attitudes. *Journal for Social Action in Counseling & Psychology*, 7(1), 19-40.

Gorsuch, R. L. (1983). *Factor analysis*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc

Hagen, J. (2000). Critical perspectives on social welfare: Challenges and controversies. *Families in Society*, 81, 555–556.

Hayduk, L., Cummings, G., Boadu, K., Pazderka-Robinson, H. & Boulianne, S. (2007). Testing! testing! one, two, three–Testing the theory in structural equation models! *Personality and Individual Differences*, 42(5), 841-850.

Hoe, S. L. (2008). Issues and procedures in adopting structural equation modeling technique. *Journal of Applied Quantitative Methods*, 3(1), 76-83.

Holmes, T. H., & Rahe, R. H. (1967). The social readjustment rating scale. *Journal of psychosomatic research*, 11(2), 213-218.

Hooper, D., Coughlan, J. & Mullen, M. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *The Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60.

Jöreskog, K.G., & Sorbom, D. (1996). *LISREL 8.54 reference guide*. Lincolnwood, IL: Scientific Software International.

Karagöz, Y. (2016). *SPSS ve AMOS 23 uygulamalı istatistiksel analizler*. İstanbul: Nobel Yayınevi.

Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.

Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*. New York: Routledge

Lewis, D. R. (2014). *Influence of school counselors' social justice advocacy and multicultural counseling competencies on counselor engagement in school-family-community collaboration*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). University of Florida, Florida, ABD.

Linh, L. P. (2016). *Counseling Trainees' Advocacy: Investigating the Role of Race, Gender Beliefs, Exposure to Injustice, and Diversity Experiences*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Lehigh University, Bethlehem, ABD.

Linh, P. L. ve Arpana, G. I. (2018). Feminist identity and program characteristics in the development of trainees' social advocacy. *Counselling Psychology Quarterly*, 31 (1), 1-24

Locke, J. (1988). *Two treatise of government*. Cambridge: Cambridge University Press.

Lundy, C., (2011). *Social Work, social justice and human rights: A structural approach to practice*. Toronto: University of Toronto Press.

McDonald, R. P. ve Ho, M.-H. R. (2002). Principles and practice in reporting structural equation analyses. *Psychological methods*, 7(1), 64-82.

Munro, B. H. (2005). *Statistical methods for health care research*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.

Nietzsche, F., (2008). *The portable Nietzsche*. London: Penguin Books.

Öner, N. (1997). *Türkiye'de kullanılan psikolojik testler: Bir başvuru kaynağı*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Pallant, J. (2010). *SPSS: Survival manual*. Berkshire, England: McGraw-Hill.

Sale, P. F., Doherty, P. J., Eckert, G. J., Douglas, W. A., & Ferrell, D. J. (1984). Large scale spatial and temporal variation in recruitment to fish populations on coral reefs. *Oecologia*, 64(2), 191-198.

Schreiber, J. B., Nora, A., Stage, F. K., Barlow, E. A. & King, J. (2006). Reporting structural equation modeling and confirmatory factor analysis results: A review. *The Journal of Educational Research*, 99(6), 323-338.

Seçer, İ. (2015). *Psikolojik test geliştirme ve uyarlama süreci SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Seçer, İ. (2017). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi analiz ve raporlaştırma*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sen, A., (2011). *The idea of justice*. Cambridge: Belknap Press of Harvard University.

Streufert, S. R. (2012). *Social justice, white racial identity, and multicultural competency among white master level trainees in counselor education and counseling psychology*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Western Michigan University, Kalamazoo, ABD.

Sosin, M. & Caulum, S. (1983). Advocacy: A conceptualization for social work practice. *Social Work*, 28 (1), 12-17.

Süner, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulama. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3, 6, 49-73.

Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: SeçkinYayıncılık.

Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş: Temel ilkeler ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Ekinoks.

Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi SPSS veri analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Todd, S. (2015). Social justice and social action: Organizing for change. L. Dominelli (Der.), *Social work subsection International Encyclopedia of Social and Behavioral Sciences* içinde. London: Elsevier

Willinek, W. A., Gieseke, J., Conrad, R., Strunk, H., Hoogeveen, R., von Falkenhausen, M. & Schild, H. H. (2002). Randomly segmented central k-space ordering in high-spatial-resolution contrast-enhanced MR angiography of the supraaortic arteries: initial experience. *Radiology*, 225(2), 583-588.

Zastrow, C. (2017). *Sosyal hizmete giriş*. Ankara: Nika Yayınevi.

Zimmerman, S. L. (1979). Policy, social policy, and family policy. *Journal of Marriag and the Family*, 41, 467-495.